

دگرباشی جنسی در پیشگاه فقه، قانون و جامعه‌ی ایران

مجموعه مقاله‌های کنفرانس دوسلدورف

این راهنما، خلاصه‌ای در معرفی کتاب الکترونیکی «دگرباشی جنسی در پیشگاه فقه، قانون و جامعه‌ی ایران»، منتشر شده توسط ایگل‌هرک است. برای مطالعه متن کامل و آگاهی از جزئیات بیشتر، کتاب را از این لینک دریافت کنید.

این کتاب دربرگیرنده تعدادی از مقالات ارائه شده در دومین کنفرانس ایگل‌هرک در شهر دوسلدورف آلمان در تابستان سال ۱۳۹۳ است. این کنفرانس با محوریت موضوع‌های فقهی-حقوقی در موضوع دگرباشان جنسی (همجنس‌گرایان مرد و زن، دوجنس‌گرایان، تراجنسیتی‌ها و دوجنسی‌ها) برگزار شد.

ایگل‌هرک اولین کنفرانس خود در زمینه حقوق دگرباشان در ایران را در سال ۱۳۹۲ در شهر دوسلدورف آلمان برگزار کرده بود. نتیجه‌ی اولین دوره و هم‌اندیشی‌های کارساز آن، در چهارچوب کتاب‌ها و جزواتی منتشر شده است که در بخش انتشارات تارنمای اینترنتی ایگل‌هرک قابل دسترس است.

مجموعه کنونی در برگیرنده مقاله‌ها و آرای صاحب نظران و کارشناسان خبره‌ای است که هر یک از آنها کوشیده‌اند تا ضمن آسیب‌شناسی وضعیت حاکم، راه‌کارهای جایگزین را برای تأمین گسترده‌تر حقوق و آزادی‌های جنسی در ایران به دست دهند.

کتاب «دگرباشی جنسی در پیشگاه فقه، قانون و جامعه‌ی ایران» بعد از «مقدمه» و «معرفی نویسندگان»، به سه فصل تقسیم شده است. «فصل اول: رویکردهای حقوقی»، «فصل دوم: رویکردهای دینی» و «فصل سوم: رویکردهای اجتماعی». کتاب در مجموع دارای هشت مقاله به قلم مهرانگیز کار، حسین رئیسی، مه‌ری جعفری، آرش نراقی، شین، میم، مهرداد علی‌پور، زینب پیغمبرزاده و مانی مستوفی است.

فصل اول: رویکردهای حقوقی

قانونی خود؛ (۷ اطلاع خانواده متهم؛ ۸) رسیدگی مستقیم به جرایم جنسی در دادگاه‌ها.

مه‌ری جعفری، در آخرین مقاله بخش «رویکردهای حقوقی»، در مطلب خود به نام «رویکردهای فقهی نسبت به همجنس‌گرایان و حقوق آنان در ایران»، می‌گوید: «معمولاً هنگامی که درباره‌ی مجازات‌های قانونی مرتبط به روابط همجنس‌گرایان در ایران صحبت می‌کنیم؛ این نظر القا می‌شود که این قوانین و مقررات تغییرناپذیرند. هرچند بررسی دقیق‌تر دیدگاه‌های گوناگون فقهی، نشان می‌دهد که احکام شرعی بسته به شرایط و دیدگاه‌های متفاوت می‌تواند تغییر یابند.»

سپس خانم جعفری در مبحث «تعاریف و تفاوت‌های فقه و حقوق» می‌گوید مسایل عینی اقلیت‌های جنسی ایران دو حوزه متفاوت نظری را ایجاد می‌کنند. بعد از طرح توضیح، او سراغ مبحث «دیدگاه‌های فقهی و جرم‌انگاری رابطه بین دو فرد همجنس» می‌رود. سپس موضوع «علم قاضی و نقش آن در تعیین مجازات حد» مطرح می‌شود. «لواط در نسخه جدید قانون مجازات اسلامی در مقایسه با نسخه قدیم همین قانون» و «ظرفیت‌های فقهی در دفاع از حقوق اقلیت‌های جنسی»، دو بخش نهایی این مقاله هستند.

فصل دوم: رویکردهای دینی

این فصل با مقاله‌ی آرش نراقی، «قرآن و مسأله حقوق اقلیت‌های جنسی» شروع می‌شود. این مقاله مفصل، می‌خواهد به این پرسش

این فصل، با مقاله‌ای از مهرانگیز کار شروع می‌شود با عنوان «جامعه حقوقی ایران و موضوع دگرباشان جنسی». در این مقاله، خانم کار به توجه اخیر جامعه‌ی حقوقی ایران به موضوع دگرباشان جنسی پرداخته است. سپس عنوان می‌کند که اغلب تصور می‌شود که به منظور رفع موانع پذیرش دگرباشان جنسی در جامعه، پی‌گیری مطالعات درون‌دینی کمک می‌کند تا به راه‌کارهای مناسب حقوقی برسیم. ایشان پس از معرفی و صحبت در مطالعات درون‌دینی، اشاره به تلاش‌های برون‌دینی دارد. چون به نظر می‌رسد که حل مشکلات حاضر، صرفاً از طریق مطالعات درون‌دینی ممکن نخواهد بود، در نتیجه پیشنهاد می‌کند تا روشن‌گری در متن جامعه و عرف را بایستی هدف اصلی قرار داد و نه کنکاش در مبانی درون‌دینی که می‌تواند بسیار پر تفسیر باشد.

حسین رئیسی در مقاله «دفاع از اتهام‌های جنسی همجنس‌گرایان در پرتو تحول‌های قانون آیین دادرسی کیفری جدید» به سراغ اصلاحات جدید قانون آیین دادرسی کیفری جدید می‌رود و از تأثیر آن بر روند دفاع از حقوق متهمان همجنس‌گرا، در مرحله‌ی موسوم به تحقیقات مقدماتی صحبت می‌کند. پس از مقدمه، این موارد در مقاله حسین رئیسی بحث می‌شوند: (۱)

فرض بی‌گناهی یا اصل برائت؛ (۲) حفظ حریم خصوصی؛ (۳) حق دسترسی به وکیل در مرحله تحقیقات مقدماتی؛ (۴) تصریح به حق سکوت متهم؛ (۵) امکان ابطال تحقیقاتی که از روی اجبار و اکراه به دست آمده باشد؛ (۶) لزوم تفهیم اتهام و ضرورت آگاهی متهم از حقوق

فصل سوم: رویکردهای اجتماعی

این فصل دو مقاله دارد. زینب پیغمبرزاده در مقاله «ال‌جی‌بی‌تی ایرانی بی ندارد» متمرکز بر موضوع دوجنس‌گرایان (بایسکشوال‌ها) شده است. مقاله‌ی او ابتدا تلاش‌های موجود در جنبش دوجنس‌گرایان در خارج از ایران را معرفی می‌کند، سپس نسبت به تلاش‌های صورت گرفته و ضعف‌های موجود در ایران صحبت می‌کند. در این مقاله مطالب منتشر شده در زمینه‌ی دوجنس‌گرایی در فضای فارسی‌زبان مورد بررسی قرار می‌گیرد. ابتدا به کلیشه‌های رایج علیه دوجنس‌گرایان در میان فارسی‌زبانان پرداخته می‌شود و سپس به واکنش‌های اعتراضی که دوجنس‌گرایان و حتی گروهی از همجنس‌گرایان به این کلیشه‌ها نشان داده‌اند.

بخش‌های مقاله‌ی او عبارت هستند از: «کلیشه‌های همجنس‌گرایان درباره‌ی دوجنس‌گرایان»؛ «نادیده گرفتن دوجنس‌گرایان»؛ «شهوت‌ران تلقی کردن دوجنس‌گرایان»؛ «تبدیل کلیشه‌های همجنس‌گراستیزانه به کلیشه‌های دوجنس‌گراستیزانه»؛ «دوجنس‌گرایان مورد تبعیض قرار نمی‌گیرند»؛ و «اعتراض به دوجنس‌گراهراسی».

آخرین مقاله‌ی کتاب، «اینترنت و دگرباشان جنسی در ایران: موفقیت و پسرفت وضعیت حقوق بشر» نوشته مانی مستوفی است. این مقاله متمرکز بر دوران مدرن و وضعیت اینترنت و دگرباشان جنسی در ایران است. مستوفی موضوع استفاده دگرباشان جنسی از اینترنت را سؤال اصلی مقاله‌ی خود قرار می‌دهد. مستوفی سپس از اهمیت اینترنت برای این جامعه می‌گوید و از خطرات اجتماعی و قانونی رودرروی این جامعه، از جمله موضوع جرم‌انگاری روابط همجنس‌گرایانه در ایران صحبت می‌کند. بخش‌های این مقاله عبارت هستند از «فعالیت اینترنتی ال‌جی‌بی‌تی»؛ «شکل‌گیری هویت»؛ «یافتن جامعه و گردهمایی در خارج از فضای مجازی»؛ «کسب اطلاعات در مورد حفظ سلامتی و حقوق بشر خود»؛ «بیان عقاید و فعالیت حقوق بشری در فضای مجازی»؛ «محدودیت‌های قانونی بر جنسیت، تمایل جنسی و هویت جنسیتی اثر گذارند»؛ «اعمال محدودیت‌های قانونی بر بیان و تشکیل انجمن‌های مدنی و سیاسی»؛ «سرکوب فعالیت ال‌جی‌بی‌تی در فضای مجازی»؛ «موازن حقوق بین‌الملل»؛ «تارنما و آدرس‌های اینترنتی ال‌جی‌بی‌تی»؛ «رسانه‌های جمعی»؛ «محدودیت سرعت و دور زدن آن»؛ «سرکوب در خارج از فضای مجازی» و «نتیجه‌گیری».

اصلی نویسنده پاسخ گوید: «آیا می‌توان دامنه‌ی الهیات رهایی‌بخش قرآنی را به قلمرو حقوق و کرامت انسانی اقلیت‌های جنسی نیز گسترانید؟» جواب نویسنده به این پرسش مثبت است. نراقی می‌گوید، «هرچند برای توضیح این معنا، نخست باید به این دو پرسش پاسخ دهم: چرا (به گمان من) هر تفسیری از قرآن که تبعیض بر مبنای هویت و گرایش جنسی را برتابد از منظر اخلاقی نارواست؟، چرا و تحت کدام شرایط یک مسلمان خردورز لاجرم باید بکوشد تا درکی از آیات قرآنی بیابد که با نفی تبعیض بر مبنای هویت و گرایش جنسی سازگار باشد؟»

سپس نراقی با بازخوانی آیات قرآنی، احادیث و روایات، همچنین تفسیرهای مختلف و نظریات کهن و امروزی، پاسخ‌های خود را برای خواننده، بازتر و مفصل‌تر، شرح می‌دهد و سعی می‌کند تا نظر موافق او را نسبت به پاسخ‌هایش در برابر این سؤال‌ها، کسب کند.

شین. میم. (نام مستعار نویسنده) در مقاله «امکان‌سنجی سازگاری میان موازین فقهی و همجنس‌گرایی بر اساس پارادایم اجتهاد سنتی»، سؤال اساسی مقاله‌اش را چنین مطرح می‌کند: «آیا امکان سازشی میان موازین فقهی-حقوقی و آزادی رفتارهای جنسی غیر دگرجنس‌خواهانه، به طور خاص همجنس‌گرایی، در ایران وجود دارد؟» مقاله او با تکیه بر پارادایم اجتهاد سنتی، به طور خاص به بررسی امکان سازش رفتارهای همجنس‌گرایانه میان مردان با موازین فقهی-حقوقی می‌پردازد.

شین. میم. متمرکز بر موضوع همجنس‌گرایان سعی دارد با تحلیل فقهی این دو موضوع را مطرح کند: (۱) همجنس‌گرایی موضوع جدیدی است که باید پژوهشگران در حوزه‌ی فقه و علوم اسلامی، نگاه تازه‌ای به آن داشته باشند و (۲) همجنس‌گرایان می‌توانند روایت آزادی عمل در جامعه‌ی اسلامی را داشته باشند.

مهرداد علی‌پور، آخرین مقاله این فصل را نوشته است؛ «گرایش و کنش جنسی دو همجنس در گشودگی منابع اسلامی (گزارش و سنجش دو منظر درون‌دینی کُگل و برون‌دینی نراقی)». همان‌طور که در عنوان مقاله آمده است، این اثر تحقیقی متمرکز بر آرای کُگل و نراقی است، یعنی دو جبهه درون‌دینی و برون‌دینی را نسبت به موضوع گرایش و کنش جنسی، در مقابل همدیگر قرار می‌دهد و سنجش را گشودگی منابع اسلامی می‌گذارد. مقاله با مقدمه، «گزارش اجمالی دیدگاه‌های نراقی و کُگل» شروع می‌شود. سپس مباحث «تحلیل فرآیند روشی نراقی و کُگل؛ نگاهی به تمایزها و تشابه‌ها»، «روش فهم بیرون‌دینی نراقی»، «روش فهم درون‌دینی کُگل»؛ «سنجش فرآیند روشی نراقی و کُگل»؛ «زمینه‌ای بر فهم پارادایم اجتهادی از گرایش و کنش جنسی دو همجنس»؛ و درنهایت «نتیجه» بحث می‌شوند.

